

תצלום: אלון רון

מסעדת ליליות. דוגמה מצוינת לשיתוף פעולה

עסקים חברתיים / חנוך נרקת

להקים קרן למיזמים חברתיים

« בתחילת שנות ה-90 יזמה ממשלת ישראל תוכנית מהפכנית בשם תוכנית יוזמה, שנועדה לעודד את תעשיית ההיי-טק הצעירה בישראל. במסגרת התוכנית השקיעה המדינה כ-100 מיליון דולר בעשר קרנות הון סיכון. על בסיס השקעה זו גייסו הקרנות הון רב נוסף, בעיקר בחו"ל, ששימש להקמה ולפיתוח של כמעט 170 חברות טכנולוגיות כחול-לבן.

התוכנית היתה הצלחה אדירה. עובדה, בשני העשורים שחלפו מאז קיבלה ישראל מעמד של מעצמה טכנולוגית מובילה בעולם. המסקנה ברורה: השילוב בין יזמות, הון פרטי ותמיכה ממשלתית עשוי לחולל מהפכה בסדר גודל בינלאומי. מדוע אפוא לא לחזור כעת על ההצלחה גם בתחום החברתי?

הרעיון הבסיסי הוא שימוש בכלים עסקיים לפתרון בעיות חברתיות - הקמת קרנות השקעה חברתיות, שברומה לקרנות ההון סיכון ייעזרו בסיוע ממשלתי ראשוני, יקבלו הטבות מיסוי מסוימות, יקימו ויפעילו עסקים כלכליים לכל דבר - חברות בע"מ. במקרים רבים, החברות יפעלו בשיתוף עם עמותות, שיתרמו את יכולותיהן בתחומים החברתיים. דוגמה מצוינת לכך היא מסעדת ליליות בתל אביב, המעסיקה ומכשירה נוער בסיוע. במסעדה זו עמותת עלם אחראית על הצד הטיפולי, בעוד את הצד העסקי מנהלים אנשי עסקים.

חלק מהרווחים של העסקים החברתיים שיקומו יזרמו בחזרה אל הקרן וישמשו להקמת עסקים חדשים. המעגל הקטום הזה יוביל ליצירת מגזר רביעי שיכלול אינספור עסקים חברתיים עצמאיים מבחינה כלכלית. כך אפשר יהיה להקים עסקים רבים בפריפריה, וליצור מקומות תעסוקה גם לאוכלוסיות חלשות, מה שיגביר את השוויון התעסוקתי ואת הרווחה הכלכלית.

תחום העסקים החברתיים בישראל עדיין בחיתוליו, אבל כבר כיום יותר ויותר אנשי עסקים פונים אליו. הם משקיעים, מלווים, משמשים מנטורים ומשתתפים בבניית עסקים חברתיים. נוסף עליהם, פועלים כבר עשרות רבות של מיזמים חברתיים-עסקיים, שמקימיהם חרתו על דגלם לקיים פעילות חברתית מהותית. מרביתם מכשירים ומעסיקים אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים, ומקדמים תחומים כגון חינוך ואיכות הסביבה.

כדי להרחיב את הפעילות החברתית-עסקית, על המדינה להסיר הסמים רגולטוריים ולהיות שותפה בפיתוח המגזר הרביעי. דרך יעילה תהיה הקמת קרן יוזמה ממשלתית-חברתית, שברומה לתוכנית יוזמה של שנות ה-90, שהתניעה את ענף קרנות ההון סיכון, תסייע בהקמת קרנות השקעה חברתיות. קרנות אלה יעודדו אנשי עסקים פרטיים, גופים עסקיים וקרנות פילנתרופיות להרחיב את פעילותם בתחום באמצעות השקעות בעסקים חברתיים. אם יהיה לממשלה החזון והאומץ להירתם לעניין, אני משוכנע שבעוד עשור, ואולי אף פחות, נראה בישראל אלפי עסקים חברתיים-כלכליים, שיביאו לאיזון ואף לצדק החברתי שלו כולנו כה מייחלים.

הכותב הוא מייסד ומנכ"ל קרן דואליס

ליזמות עסקית-חברתית